

kisvárdai lapok

33. évfolyam 4. szám - 2021. június 22. kedd

*Csokonai Vitéz Mihály:
Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak
R.: Tapasztó Ernő. Az Aradi Kamaraszínház és a
Szegedi Pincszínház közös produkciója*

**Magyar
színházak
33. kisvárdai
fesztiválja**
2021. június 18-26.

„Kő-papír-olló, hintőporos parókák, kitarzott, repetitív örökmozgások, zongorazene, rengeteg égő gyertya, fiókcsattogás, leválasztott, pantomimező végtagok, és félbevágott, festett képű színészek, fűszerespultra felcsapott rongyvégtagokkal. Nagyjából e kulcsszavakkal lehetne összefoglalni az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi Pincszínház közös produkciójaként bemutatott Az Özvegy Karnyóné s két szeleburdiakat, a babaház vásári komédiáját. A többek között későbarokk (netán inkább rokokó) és enyhe steampunk stílusjegyekkel díszített színen kopott arcú, taszító porcelánfigurák ármánykodását Tapasztó Ernő rendezésében tekinthette meg a fesztivál közönsége.”

Ozsváth Eszter

Szakmai Klub

Egy írói-költői életmű, illetve egy körülbelül húsz évvel ezelőtti színházi kísérlet újrafogalmazása volt terítéken a Szakmai Klubban. Szedjetelek szét címmel Domonkos István művei alapján készült a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház előadása, amelyben a Vajdaságból elszármazott író lírai és prózai írásait ötvözték az alkotók.

A produkcióval kapcsolatban elsősorban éppen azt emelték ki a hozzászólók, hogy egy méltatlanul kevésbé ismert írói mű került fókuszba az előadás segítségével. Többen is elismeréssel szóltak az előadás atmoszférájáról, dicsérték a díszletet, a tenger hangulatát idéző vizuális effektust, a színészek játékát, illetve azt az érzelmi telítettséget, ahogyan az emigráns léttel küzdő író hazavágyódása megjelenik az előadásban. Eszenyi Enikő színész-zsűritag ezzel kapcsolatban arról beszélt, Domonkos költészete nyomán a szabadkai produkció nagyon szépen mesélt az elvagyódásról, a hazaszeregettről, arról, hogyan és hol érzi magát igazán szabadnak az ember. Venczel Valentin zsűritag, újvidéki színházigazgató pedig arról szólt, nagy

adósságot törleszt a Mezei Kinga rendezésében színre került előadás, hiszen Domonkos Istvánt nem ismerik eléggé szűkebb hazájában, mert nemzedékének talán legtehetségesebb írójaként kívándorlásra kényszerült.

A színház és a néző tűréshatárait feszegeti Halász Péter kísérleti színházi darabja, amit a Csíkszeredai Csíki Játékszín frissített fel, keletkezése után mintegy húsz év elteltével. A legtöbben izgalmasnak tartották az előadás felvetéseit, elsősorban azért, mert a színház mibenlétére kérdez rá. A hozzászólók kiemelték az előadás vizuális elemeit, az apró-

lékosan átgondolt jelmezeket például. Árkosi Árpád rendező-zsűritag ugyanakkor azt firtatta, vajon van-e igazán tétje egy kőszínházi környezetben megvalósított avantgárd gesztusokban bővelkedő előadásnak.

Czomba Magdolna kisvárdai magyartanár ezzel szemben katartikusnak tartotta azt, ahogyan a produkció beszél a társadalmi hazugságokról, Gyürky Kata irodalomtörténész, kritikus pedig izgalmasnak, ahogyan a színészi és a civil lét helycserélésével játszik.

Ungvári Judit

Szép kis családi portré!

A hétfői fesztiválnap a Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadásával kezdődött. Mint tudjuk, a koronavírus-járvány miatt bevezetett – folyamatosan változó – korlátozások, szabályok rendkívül nehéz helyzet elé állították a színházi alkotókat is. A szóban forgó társulat A gyászoló család című előadásának koncepciója is az éppen akkor aktuális szerbiai rendeletekhez igazodott, s a játékidő így körülbelül egy órára rövidült. Branislav Nušić 1935-ös színdarabja egyrészt egy referenciapont a szerb színháztörténelemben, másrészt az alapkonfliktusa mindenkor aktuális, mindig újabb és újabb értelmezésekre ad lehetőséget. A kisvárdai versenyelőadás közönsége ezúttal Andrej Boka rendező olvasatával ismerkedhetett meg.

A szerencsétlenül, egy kandallóban elhunyt gazdag rokon temetésén megjelenő – távoli és még távolibb – rokonok egymással, illetve a bejárónő, Danica (Pámer Csilla) és az elhunyt hozzátartozói közötti viszonyok és érzelmek már a kezdetektől egyértelműek. S csakhamar kiismerjük a játékszabályokat is. A játék viszont akár negyven napig tarthatna, ugyanis a megboldogult kikötötte ügyvédjénél, hogy a végrendelete csak a halálát követő negyvenedik napon kerüljön nyilvánosságra. Az öt rokon pénz-sóvársága nem leplezhető – repülnek a pénzre, mint a legyek a döghúsról –, képmutatóságok és rendkívül manipulatívok. Nem haboznak, pillanatok alatt birtokba veszik a házat, melynek vagyontágyait

alattomosan, az éj leple alatt térképezik fel: értékes festmények, bútorok... és egy módfelett impozáns csillár csábítja el őket. Azonban a legnagyobb örökségelet után sóvárognak mindannyian: kérdés, ki a közelebbi rokon? Eközben Danica szemében a távoli rokonság, a rokonok szemében pedig Danica a betolakodó. A filozófia szakot végzett egyetemista lánnyal lényegében cselédként bánnak, de nem csak neki, egymásnak sem adják meg a kijáró tiszteletet.

Míg a családtagok a minél gyorsabb hagyatékrendezést sürgetik, így az már megtörténhet aznap este, hiszen szándékaik valójában találkoznak az ügyvéd úréval. Nekik a csalódás percei következnek, ugyanis fény derül arra, hogy a ház, a nyaraló, a részvények és minden egyéb ingóság és ingatlan a leánya, Danica tulajdona. Ezt követően a villámsebességgű összeomlás következik, melynek átmenetét kellő profizmussal ábrázolta valamennyi színész.

A lány egyszerre tudja meg, hogy az elhunyt az édesapja, valamint azt, hogy ő az egyedüli kezdeményezette a hatalmas vagyonnak. Pámer Csilla játékában karaktere tehetetlenségét, a sodródását kellőképpen érzékelteti, s kívülről úgy tűnik, mintha ehhez képest határozná meg a saját játékát a többi szereplő. Az utóbbiak dühe, kegyetlensége, az ebben a fokozatban már teljes mértékben védhetetlen viselkedés, rombolásuk megsemmisítő hatása: Danicára és az épített környezetükre is.

Az adaptáció szövege feszes, ugyanakkor szüntelen előre jelzi a végkimenetelt. Ismerjük a szereplők motivációját, hiszen az emberi kétszínűség és önzőség túlcsoportulása teremti meg ezeket a szituációkat. A zene habarcsként működik a kegyetlenségi fokok között, a színpadi kép pedig egy családi fényképre enged asszociálni. Mondhatjuk, hogy szép kis család!

Lengyel Emese

Társadalmi hagyatékok

A Szabadkai Népszínház egy szerb klasszikust, Branislav Nušić *A gyászoló család* című drámájának izgalmas interpretációjával érkezett az idei fesztiválra. A munkafolyamatról, szöveg és vízió viszonyáról az előadás fogadtatásról Andrej Boka, a darab rendezője mesélt a Kisvárdai Lapoknak.

Milyen benyomásaid vannak a kisvárdai fesztiválról? Jártál már korábban a városban?

Rendkívül izgalmas az atmoszféra a fesztivál körül, szóval nagyon örültem, mikor megtudtam, hogy a darab be lesz mutatva Kisvárdán. Sok vajdasági színésztől és rendezőtől hallottam a fesztiválról, de én magam még nem jártam itt. Nagyon kíváncsi voltam, hogy milyen lehet ebben a környezetben megmutatni az előadást.

Hogyan dolgoztatok ezzel a közismert anyaggal?

A szöveg az egyik legismeretebb, legkultikusabb szerb dráma. Alig van Szerbiában olyan színház, amely ne tűzte volna valamikor a repertoárjára. Izgalmas volt ezzel a témával dolgozni, Oláh Tamás dramaturggal igyekeztünk a színészek improvizációit is beépíteni az előadásba. Megpróbáltunk játszani a történettel, kibontani azokat a lehetőségeket, amelyek a szövegben rejlenek. Így végül a darab cselekményét valamelyest átírva, a karakterek számának lecsökkentésével, általunk beleszerkesztett szö-

vegrészletekkel egy olyan előadást hoztunk létre, mely megtartja az eredeti témát, az alapötletet, de különböző értelmezési lehetőségeket is megenged a néző számára.

Milyen volt a fogadtatása Szerbiában ennek az előadásnak?

Nagyon jó fogadtatása volt, szerencsére. Pár napja voltunk Smederevóban, az ottani fesztivál fődíját megnyertük. Számomra ez azért is öröm, mert egy olyan közegben találtunk elismerésre, ahol sokat foglalkoznak Nušić darabjaival és fontos számukra az alapszöveggel való bánásmód, leginkább a tradicionálisabb formában. Pozitív tapasztalat volt, hogy fölismerték és értékelték az interpretációnkban a nem szokványos megoldásokat és ötleteket.

Miért szeretted volna megrendezni ezt a népszerű drámát?

Például a kihívás miatt! Érdekel, hogy mit lehetne kihozni ebből az ismert műből, hogy mi rejlik még ebben a szövegben, amit felszínre hozhatnánk. Fontos művészi lehetőségnek tartottam egy ennyire sokszor színpadra vitt darab újraalkotását egy személyes vízió mentén. Kíváncsi voltam, mi újat mondhatna, mutathatna az alkotócsapat ezzel a darabbal a közönségnek. Az előadásba egy allegorikus szál is bekerült azzal a gesztussal, miszerint az elhunyt arcképe Josip Broz Titót ábrázolja. Ezzel kikristályosodhat egy politikai-történelmi, vagy társadalmi allegória, melyben a kihasznált fiatal lány a népet jelképezheti. Itt megint izgalmas kérdések vetődhetnek fel, például a nép szerepe abban, hogy hagyja magát „leuralni”. Olyan témák ezek, melyek érdekesek alkotói és befogadói szempontból is.

Molnár Flóra

Jelenet *A gyászoló család* című előadásból

Babafejek a fűszerespulton

Kritika *Az Özveggy Karnyóné s két szeleburdiak* című előadásról

Kő-papír-olló, hintőporos parókák, kitartott, repetitív örökmozgások, zongorazene, rengeteg égő gyertya, fiókcsattogás, leválasztott, pantomimező végtagok, és félbevágott, festett képű színészek, fűszerespultra felcsapott rongyvégtagokkal. Nagyjából e kulcsszavakkal lehetne összefoglalni az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi Pinceszínház közös produkciójaként bemutatott *Az Özveggy Karnyóné s két szeleburdiak*at, a babaház vásári komédiáját. A többek között későbarokk (netán inkább rokokó) és enyhe steampunk stílusjegyekkel díszített színen kopott arcú, taszító porcelánfigurák ármánykodását Taspasztó Ernő rendezésében tekinthette meg a fesztivál közönsége.

A színpadon a stílusegység hiányától eltekintve valahogy jól mutatnak együtt a különböző korokat idéző elemek, a rengeteg pasztell, a harsányabb színek, melyektől a feketés-zöldes keret komorsága sem üt el nagyon. E kettőséget tökéletesen mímeli a két pénzért versengő szeleburdi, nevezetesen a szerencsejáték-függő Lipitlotty (Gulyás Hermann Sándor alakít mézesmázosan túrhetőt), valamint a paposan komor Tiptopp. Az utóbbit megformáló Balog József játéka önmagában talán kissé egyhangú, ám kiválóan reagál színpadi partnereire, főként Boris szobaleány (Kálmán Zsófia) rezdüléseire. A másik

remek kettős egyik tagja a háborúellenes boltoslegény, Lázár, kinek szerepében a minimális artikulációt használó, szavait komikusan elkenő, illetve összemosó Gerner Csaba a többiekre nem jellemző mesterkéltlenséggel van jelen. Ő az a mellékszereplő, akinek pult alóli felbukkanására elcsöndesedik az eladdig nevető néző, hogy később még hangosabban kacaghasson fel. Gerner elképesztő energiával és precizitással dolgozik, ez utóbbit pedig csak félig sikerül néhol halandzszásnak tűnő szövegmondásaival leplezni. Egészen kiváló párost alkot a nálánál jóval kevésbé energikus Özveggy Karnyónéval, akit a vízihullaszerűen maszkírozott Kancsár Orsolya alakít. A címszereplő affektálásai egy, a Csokonai-karakternél jóval fiatalabb nőt sejtetnek, s sokszor hiába a túljátszott léhaság, a figura életkora még mindig sokkal erőteljesebben van előtérbe helyezve. Karnyóné egyébként e verzióban viszonylag keveset van

a színen, ám egyik utolsó, immár parókamentes monológja a karakter igen sok hiányosságáért kárpótol.

A latinkodások („deákságok”), elsőblikkes anglicizmusok, félreértett és rosszul használt kifejezések elegye mellett hatalmas hangsúly van az előadás zenéjén. Emiatt fontos méltatni, hogy a több, mint 220 éve írt darab egyik „adaléka” ebben a verzióban az eredeti szövegénél sokkal nagyobb szerepet kap. Éder Enikő játssza a hatalmas, meredt szemekkel bámuló, Samut, Karnyóék „bolondos” fiát, aki nemcsak végig a színen van, hanem végig is zongorázza a jeleneteket. Samu egyszerre kívülálló, és nagyon is része a produkció világának, egyfajta moderátor, aki az előadás utolsó perceiben gondoskodik, infantilis megvetéssel rendez el a lemerült babák tönkretett babafejeit a Karnyó-bolt fűszerespultján.

Ozsváth Eszter

„A színház az színház”

Az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi Pinceszínház Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak című produkciója idén számos fesztiválra utazik, valamint a Déryné programban is részt vesz. Az előadás keletkezési körülményeiről a rendezővel, Tappasztó Ernővel beszélgettünk.

Kifejezetten a Déryné program miatt esett a választás Csokonai drámájára?

Habár a Déryné programba pályáztunk ezzel és a Vitéz László című előadásunkkal is, Csokonai darabját már régóta meg akartuk csinálni. Az volt az alapkonceptió, hogy ugyanabban a keretben, díszletben és ugyanazzal a csapattal tudjuk megvalósítani mind a két élőszereplős-bábos előadást. A Karnyónét az első modern drámaként értelmezem: kicsit barokk, kicsit rokokó, kicsit Ionesco. Rengeteg abszurd színházi elemet tartalmaz – már ha lehet abszurd színházról beszélni, hiszen a színház az színház és kész.

A korlátozások feloldásával más fesztiválokra is el tud jutni a társulat?

A tavalyi év után szerencsére most ismét utazhatunk. Jövő héten Nagybányára megyünk az Atelier Színházi Fesztiválra, ami Románia legrégebbi nemzetközi színházi fesztiválja. Ezen kívül

több meghívásunk is van. De nem csak a Karnyónét visszük, hanem a korábban Kisvárdán is szereplő Rosencrantz és Guildenstern halott című előadással is utazni fogunk, amivel a járványhelyzet miatt sok rendezvény maradt el. Nagyon örülök, hogy a bezártság után sok emberhez eljuthatunk.

Hogyan viszonyultak a színészek a részben élőszereplős, részben bábos játék-módhoz? Hogyan zajlottak a próbák?

Nem volt nehéz dolgom, mert ezek az emberek, a játékosok nagyon szeretik egymást. Nagyon jó barátok vagyunk, és nem csak együtt dolgozunk, hanem a szabadidőnket is szeretjük együtt tölteni – együtt csináltuk az előadást is. A pandémia alatt kicsit több időnk volt a munkára és nyugodtan tudtunk dolgozni. Amikor már erre mód volt, Éder Enikővel minden nap átjártunk Aradról Szegedre. Az egyetlen hátránya az volt a dolognak, hogy nem volt egy adott dátum, amit kitűzhattünk volna magunknak. Egy bemutató, ameddig készen kell lenni. Igazából végig a Pinceszínházban alkottunk, s itt az elmúlt egy év alatt több előadás is született.

Az előadás reflektál Csokonai korának miliőjére, még ha ez sokszor komikus színt is kap.

Nem hiszem, hogy jobb szerzők lennénk, mint Csokonai. Nekünk bele kell látni az agyába ahhoz, hogy megláthassuk, mi volt ott. Kortársunkká kell tenni őt, nem pedig meggyilkolni azt, amit ő írt. Nyilván a dinamikához szükséges például az, hogy az akkori poénokat aktualizáljuk, de az alapokon nem akartunk változtatni.

Milyen koprodukciókat láthatunk a jövőben a Pinceszínházzal közösen?

Látható lesz a következő évadban egy Tolsztoj-darab, ami már igazából kész van, de a közönség még nem látta, és az Amadeus is.

Tölli Szofia

Értő elemzés, lélekkeresés

Sardar Tagirovsky alkotói műhelye évek óta a fesztivál szerves része. Ebben az általában öt napban mindenki, aki a színház iránt érdeklődik, lehetőséget kap arra, hogy elmélyülten foglalkozzon egy-egy szöveggel, és legfőbbképpen önmagával.

A műhely témájának és módszerének megnevezése a kollektív szerepépítés, amelyen belül a munka minden évben kicsit másra koncentrált. Idén mi volt a meghatározó szempont?

Próbálok megérezni a közeget, a világot, s ez alapján próbáljuk meg közösen feltárni a problémákat. Nem szeretem, ha ez túl direkt módon történik, így igazából most sem jelentettem be, hogy pontosan mivel dolgozunk. Idén főként A sirály című drámával foglalkozunk. Csehov az izoláltságról beszél – olyan erősen, ahogyan még Covid idején is kevesen tették. A mellébeszélések, az egymástól való elszakadások, a különböző dimenziókban való létezésünk arra engednek következtetni, hogy akkor már érezte, hogy a világjárvány egy folyamat következménye. Nehéz, pusztító, lehet, hogy tisztító, de mindenképpen következmény.

Ez szorosan vett szövegolvasást jelent, vagy a mozgás, improvizáció dominál?

A legelső kurzuson volt, hogy többet dolgoztunk szövegből, nagyon sokat elemeztünk és abból jöttek az intuíciók – akkor A sirály, Hamlet, Elektra mentén haladtunk –, az erre

következő évében pedig pont fordítva. Most a kettő között keresem az egyensúlyt, a személyes jellegű elemzést keresem, nem az okoskodót. Azt tartom fontosnak, hogy megérezzük egymást, ha beszélgetünk – akkor ér ilyen élmény, amikor megérint a másik sorsa. Ez nem csak a színházban történhet meg, bármikor létrejöhet, akár futás közben is. Ennek csakis mi lehetünk az előidézői, ahogyan mi lehetünk önmagunk gátja is.

Általában nagyon különböző korú, foglalkozású és lelki beállítottságú emberek vesznek részt a kurzusodon. Ez hogyan befolyásolja a közös munkát?

Ha van egyfajta asszertivitásra való törekvése az embernek – meghallgatja a másikat, nem magát helyezi előtérbe –, akkor létrejön egy olyan közeg, ahol az ember válik fontossá. Az, ki hogyan gondolkodik. Nem a gondolatok megformáltságára értem ezt, hanem arra, mennyire tud valaki igazán önmaga lenni. Én ezt a helyzetet próbálok megnyitni a beszélgetések során. Nem létezik életkor,

foglalkozás, csak keresés van. Akkor tudunk igazán dolgozni, ha nem ítélkezünk a drámában szereplő karakterek felett, hanem megismerjük a hozzájuk fűződő viszonyunkat. Sokszor az a baj, hogy nem merjük újraolvasni ezeket a szövegeket, és nem merjük igazán megismerni a karaktereket. A legmélyén Arkagyina és Trigorin is érzékeny, törékeny – csak erre rá-rakódtak saját félelmeik.

A Sirály évek óta a műhelymunka egyik alappillére. Rendezést is láthatunk a következő évadban?

Oroszországban és Magyarországon is fogok rendezni. A Sirályon az évad utolsó felében fogok dolgozni Szombathelyen. Debrecenben pedig felújítjuk az Idiótát [Dosztojevskij A félkegyelmű c. regénye alapján, a szerk.], amellyel reményeim szerint Novgorodba megyünk a 25. Dosztojevskij Fesztiválra. Ez azért nagy szó, mert Dosztojevskij 200. születésnapját fogják, fogjuk ünnepelni.

Mai program

10:00 – Kollektív szerepépítés –
Arlequin Sardar Tagirovsky
workshopja
Helyszín: Konferenciaközpont

10:00 – K3 – Koncentráció,
Kreativitás, Kooperáció
Móczár Bence workshopja
Helyszín: KVMK VI. oktatóterem

11:00 – Szakmai Klub
Moderátor: Viola Szandra
11:00 - A gyászoló család
12:00 - Az özvegy Karnyóné s két
szeleburdiak
Hozzászólók: Gyürky Katalin,
Csuja László, Molnár Flóra, Balogh
Gyula
Helye: KVMK Pódiumterem

13:00 – Villám-workshop
kritikus mesterkurzus
Vezetői: Kovács Dezső, Szabó Réka,
Gyürky Katalin.
Helyszín: KVMK Pódiumterem

16.00 – Mrožek: EMIGRÁNSOK
A Soproni Petőfi Színház, a komáromi
Csavar Színház, a Forrás Színház
és a Váci Dunkanyar Színház
közös produkciója.
Helyszín: KVMK színházterem

19.00 – Henrik Ibsen: NÓRA
A Kolozsvári Állami Magyar Színház
előadása.
Helyszín: Zsinagóga

21.00 – Sente Vajk:
LEGÉNYBÚCSÚ
A budapesti Játékszín előadása
Helyszín: Bagolyvár

Kemény Henrik alapján: Vitéz László és az elátkozott malom
Az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi Pinceszínház közös produkciója

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak
33. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:
Ungvári Judit

Munkatársak:
Tölli Szofia, Oláh Zsolt
Fotók:
Godó-Révész Rebeka
Tugya Vilmos

Nyomdai előkészítés:
Kóczon Nikolett
Nyomdai kivitelezés:
Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: Nyakó Béla
ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szhaz.hu

A Magyar Színházak 33. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KISVÁRDAI VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA

SZABADTÉRI
SZÍNHÁZAK
SZÖVETSÉGE

Déryné
program

Friss FM Kisvárcs